

Igazságügyi szakértés a bizalom jegyében

Balatonalmádi 2013.0919

Dr. Lovász Zoltán a Magyar Igazságügyi Szakértői
Kamara elnöke

2013.09.25.

2013.09.25.

Dr. Lovász Zoltán a Magyar Igazságügyi
Szakértői Kamara elnöke

2013.09.25.

Dr. Lovász Zoltán a Magyar Igazságügyi
Szakértői Kamara elnöke

2013.09.25.

Dr. Lovász Zoltán a Magyar Igazságügyi
Szakértői Kamara elnöke

2013.09.25.

Dr. Lovász Zoltán a Magyar Igazságügyi
Szakértői Kamara elnöke

Igazságügyi szakértés a bizalom jegyében

- **„Az igazságosság az állam anyja és a szakértő az igazságosság egyik töve.”**
- (Ulrich Sanner: Ein Bild des Sachverstaendigen in Geschichte und Gegenwart, 1986.)
- **Orson Welles szerint „ A szakértők az újkor jósai”** (közli: Fritz Sacher: Das Gutachten über Strassenverkehrunfall und Fahrzeugschaeden, 1992.)

Igazságügyi szakértés a bizalom jegyében

- **Az igazságügyi szakértő az a személy, aki biztosan tudja, amit a bírónak – ahhoz, hogy dönteni tudjon – ismernie kell és ezt a tudást, ismeretet a bíró számára megbízhatóan és az eljárásjog szerint az eljárásban érintettekkel (utólagosan is) ellenőrizhetően tudja közölni.**

(Idézett könyvből, fordítás)

Igazságügyi szakértés a bizalom jegyében

A szakértővel szembeni követelmény:

- **Szakterületét (ahol a jogalkalmazónak nyilatkozik) és jogi vonatkozásait ismernie kell (szakmai megbízhatóság).**
- **Pártatlanul és semlegesen kell nyilatkozni (erkölcsileg megbízhatóság).**
- **Mindenki számára érthetően kell a szakvéleményét előterjesztenie (értelmezési és közlési megbízhatóság).**

Az igazságszolgáltatás és az igazságügyi szakértő

- A szakértő, mint bizonyítási eszköz.
- A szakértő a bíróság hiányzó szakértelmét pótolja, de nem nyilvánít véleményt jogi szakkérdésekben és még részleteiben sem veheti át az ítélező hatóság szerepét.
- A szakértő és a bíró viszonya a jogalkalmazó megismerési tevékenységéből érthető meg (a hatóság múltbéli eseményeket rekonstruál, amihez esetleg releváns bizonyítékot nem tud kellően észlelni, észleli ugyan, de nem tudja eldönteni, hogy ez mennyire releváns). Ha az előzőeket zárt logikai láncként fogjuk fel, akkor e körön a gyakorlatnak nem szabad rést ütnie.

Mikor kell szakértőt kirendelni

- ***Bizonyítás hivatalból:*** a bizonyítandó tény megállapításához, vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges. A szakértő személyéről a kirendelő szerv dönt.
- ***Bizonyítás kérelemre:*** ha a perben jelentős tény vagy egyéb körülmény megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik. Bizonyító fél kérelmére történik. Szakértő személyéről a felek megállapodhatnak, ellenkező esetben a bíróság dönt.

Hivatalbóli bizonyítás

- Büntető eljárás
- Szabálysértési eljárás
- Egyes polgári eljárások: házassági perek,
apaság és származás megállapítás,
szülői felügyelet megszüntetése
gondnokság alá helyezés
- Egyes közigazgatási perek: határozat semmisségének észlelése
esetén a bizonyíték tekintetében,
kiskorú érdekében a bizonyítás
elrendelése,
törvényi előírásra

Kirendelés formája, tartalma

- **Határozat: nyomozó hatóság
ügyész**
- **Végzés: bíróság**
- **Szakértő, csoport megnevezése, ügy és ügyszám megadása, a kiindulási adatok, az átadott anyagok, adatok megnevezése, a szakértőnek feltett kérdések, határidő, stb.**

Közjegyző előtti előzetes bizonyítás

- Valószínű, hogy a bizonyítás a későbbiekben már nem lenne lefolytatható.
- Valószínű, hogy az előzetes bizonyítás a per ésszerű időn belüli befejezését elősegíti.
- A kérelmezőnek érdeke fűződik a bizonyíték beszerzéséhez.
- Jogszabály az előzetes bizonyítást nem tiltja.
- Perben nem alkalmazható.
- A továbbiakban az iü. Szakértő kirendelt szakértőként szerepel.
- Kérelmező meghallgatása nélkül rendelhető ki a szakértő.
- Költségeket a kérelmező állja.
- Határidő 30 nap, amely egyszer meghosszabbítható.

A szakértői díjrendelet

- **A szakértői díj 2010. 01. 01. utáni kirendelések esetén:**

**díjrendelet alapján: (3/1986.(II.21.) IM. Rendelet,
hivatalból**

történő bizonyítás esetén

egyéb esetekben: szakértő maga állapítja meg a díját

Az igazságszolgáltatás és az igazságügyi szakértő

- A jogalkalmazó és a szakértő felelőssége, jogkérdések és a szakértő.
- A szakértői vélemény tartalma, vizsgálati módszerei, ellenőrzése.
- Szakértő szakmai és büntetőjogi felelőssége (biztosítás?).
- A szakértő nemcsak az eljárás alanya (hanem adózási, vállalkozási tevékenységet is folytat(hat)).

Szakértői bizonyítás alapelemei

- **A szakértő és a szakértői vélemény: a szakértőt három tényező teszi igazságügyi szakértővé: szakmai tudás (jogi ismeretek is)
etikai, morális jegyek
érthető előadásmód**
- **A szakértő vizsgálati módszere (A szakértő a tapasztalatot hozza, mint az alkalmazott tudomány képviselője, kipróbált módszerekkel).**
- **Szakértői módszerek megbízhatósága, érvényességi határai**

Szakértői vélemények jellemzése

- A „biztos” szakértői vélemény
- A „tudományos” szakértői vélemény
- Számítási eredmény, mint szakértői vélemény
- A jó szakértői vélemény: ellenőrizhető, pártatlan, érthető, logikus, hibahatárokat tartalmaz, életszerűség kérdése, stb.
- Az informatika és a szakértés, a számító géppel készített szakértői vélemények értékelése, ellenőrzése, szerzői jog(?).
- Valószínűség és bizonyosság a szakértésben.
- Az információ elmélet alkalmazása

A tudományos szakértői vélemény

2013.09.25.

Dr. Lovász Zoltán a Magyar Igazságügyi
Szakértői Kamara elnöke

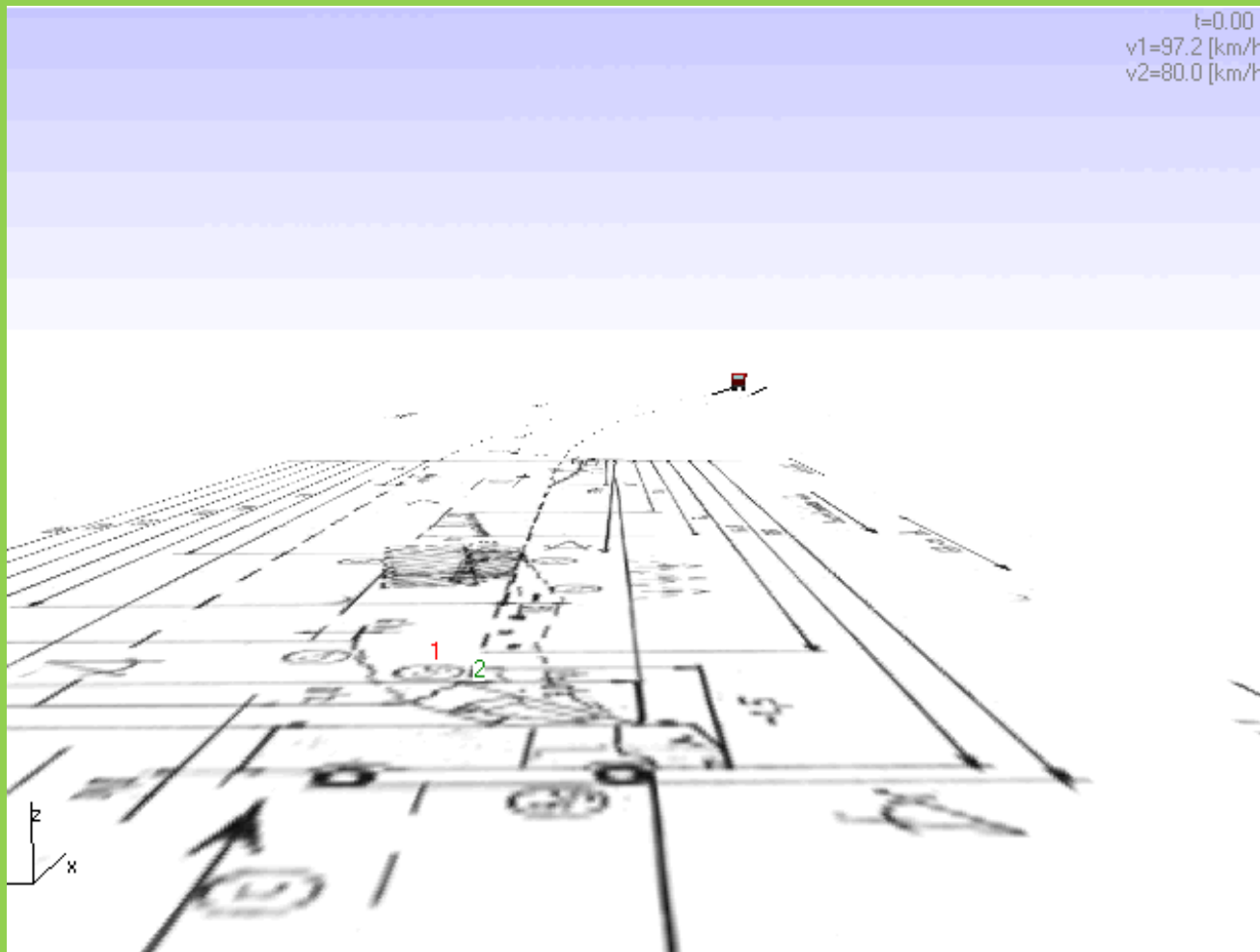
A számítógépes szakértés tapasztalatai ...

- A program megfelelő használatát, vagy a szakszerűséget kell ellenőrizni?
- Szükséges-e a teljes dokumentáció (akár írott, akár digitális formában) az ellenőrzéshez?
- Ki ellenőrizte a programok modelljeit? A modellek mindenre alkalmasak, vagy kiemelt baleseti típusokra, mozgás elemzésekre (borulás, bennülők mozgása, műszerfal, kormánykerék, légzsák, biztonsági öv stb.) ?
- A program fejlesztésekre a megrendelők (szakértők) hogyan tudnak hatni (aki fizet, annak a véleménye ?)?

Szakértői módszerek alkalmazása

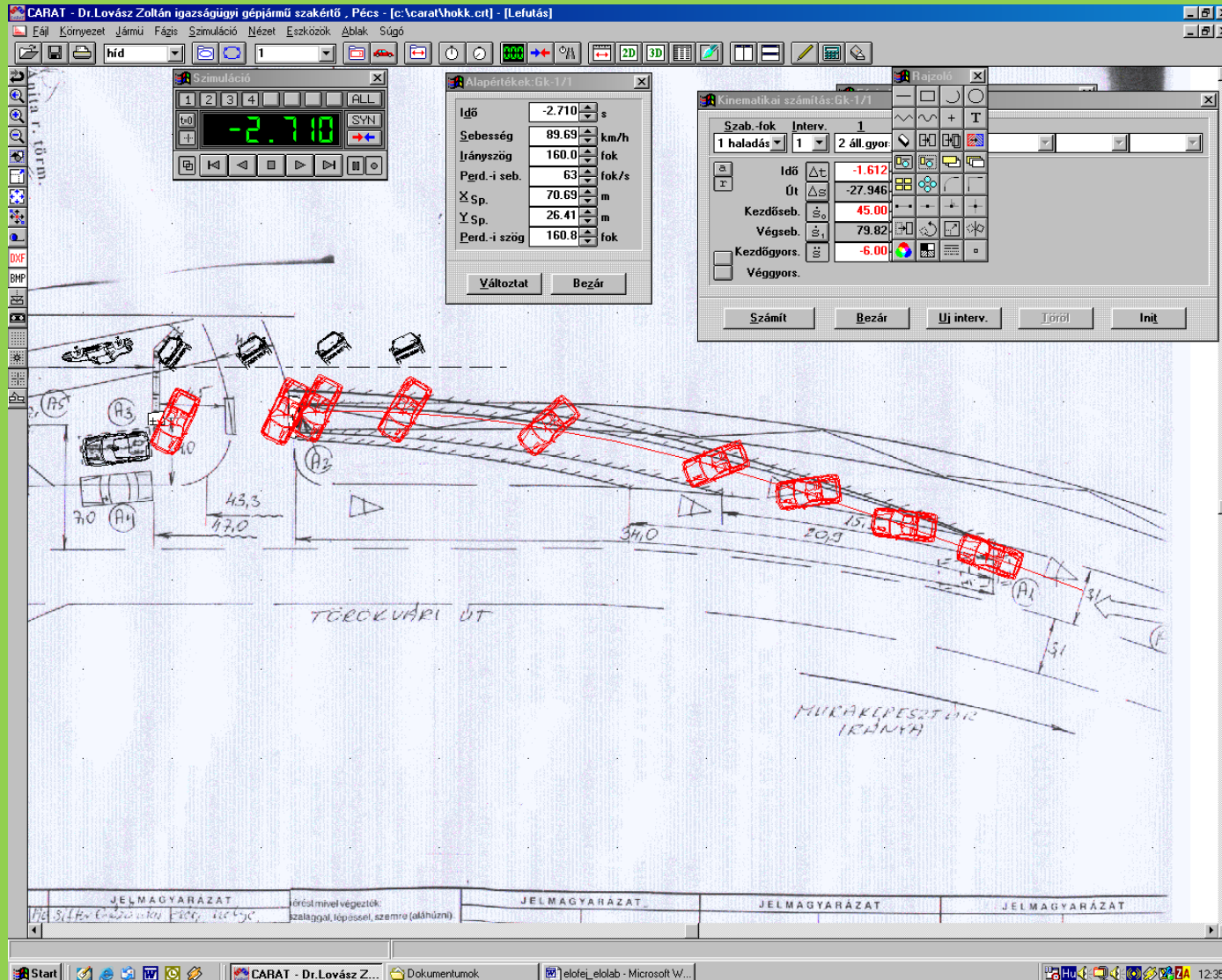
- A feladatnak megfelelő (pontosságú és időigényű) modell (vásárolt program) alkalmazása. A modell pontosságáért és alkalmazhatóságáért, valamint a számítás menetének közérthető ismertetéséért a szakértő felel. Nem hivatkozhat a programozóra, vagy arra, hogy a program a feladatot „nem jól” oldotta meg.
- A feladatot a maga teljességében kell megoldani, részeredmények alapján a végeredmény nem lehet teljes. A szakértő számára a technikai igazságot legjobban megközelítő megoldás elérése a cél, megadva az eredmények pontosságát is. A jelenlegi módszerek a sztochasztikus jelenségeket determinisztikusan számítják, adják vissza.

A biztos szakértői vélemény

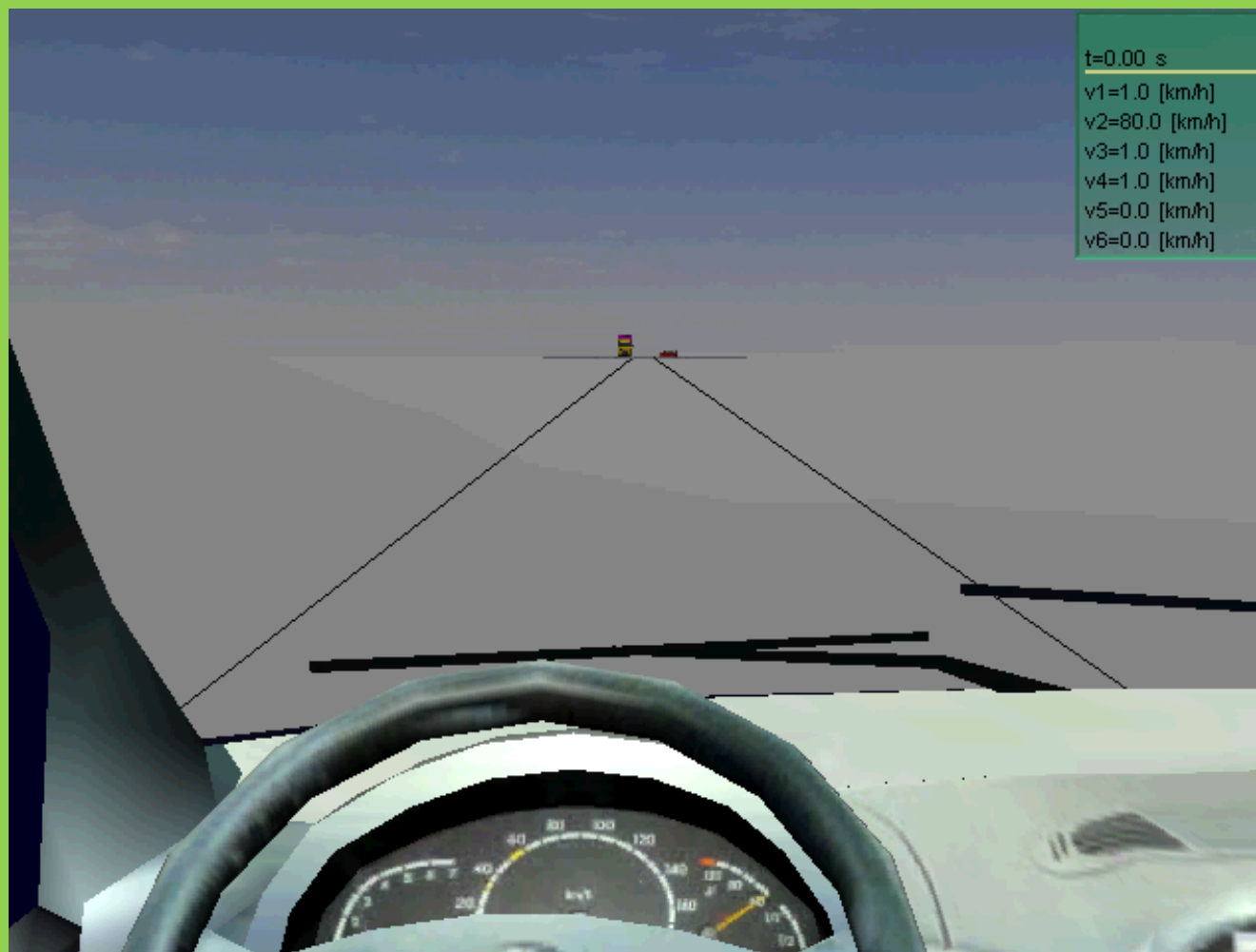

Számítási eredmény, mint szakértői vélemény

Ki vezette a gépkocsit?

A jó szakértői vélemény bemutat, érthető tesz és beilleszkedik a bizonyítékokba, a folyamatot a jogalkalmazó megérti

**A balesetek és esetek
vizsgálata nemcsak
matematika és fizika,
valamint alaptudományok
kérdése....**

*Nec me pudet fateri nescire
quod nesciam
(Cicero)*

**Nem szégyellem bevallani, ha valamit nem tudok
(Cicero)**

***De azt sem, ha valaminek a leírásához elegendő
adattal***

***nem rendelkezem
(lovász zoltán)***

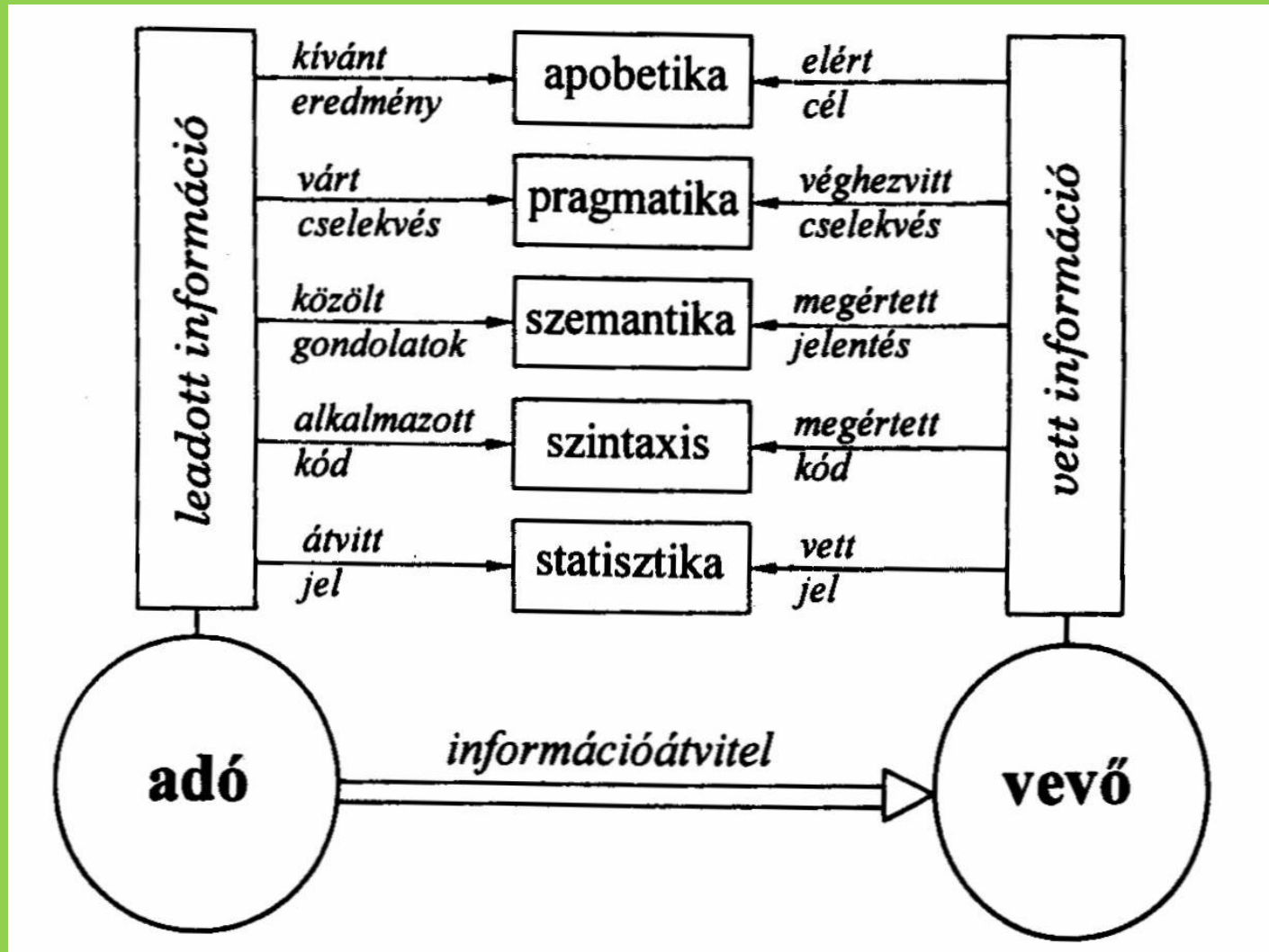
Az igazságügyi szakértői vélemény és ellenőrzése

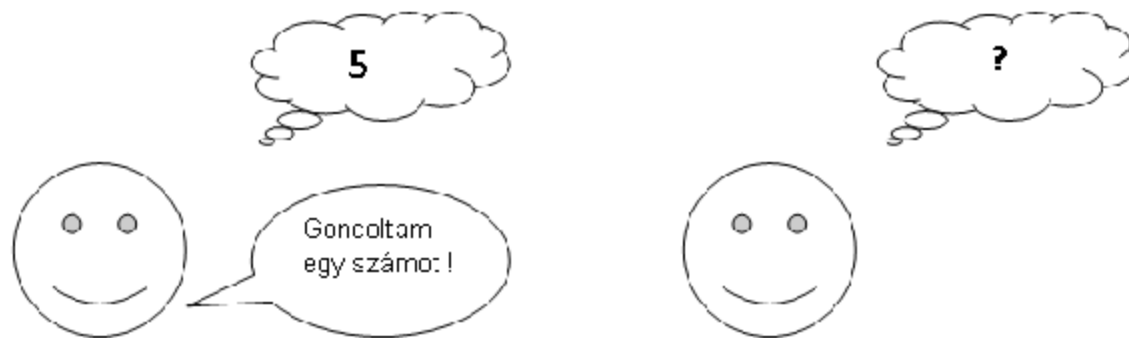
- Szakmai ellenőrzés (módszer adott esetre alkalmas-e, a bemenő adatok megfelelőek-e, a szakmai következtetések megfelelnek-e a fejlett, de letisztult szakmai, tudományi színvonalnak stb.)
- Jogi ellenőrzés (a felhasznált módszer világos és érthető indoklása, a bemenő adatok megfelelnek-e az adott esetnek, a szakértői megállapítások illeszkednek-e a bizonyítási láncolatba, nem illeszkedés esetén az ellentét feloldása, amely a szakvélemény kiegészítését, vagy az eddigi bizonyítékok újra átvizsgálását jelentik).
- Ellenőrzés mért helyszíni és tapasztalati, valamint szakirodalmi adatok alapján.

A szakértői vélemény jogi ellenőrzéséről

- A józan, bölcs, nem megvezetett és elvarázsolts gondolkodás (a józan „paraszti ész”) a legfontosabb.
- Ha valamit a jogalkalmazó a szakértői véleményből, elmondásból valamit vagy semmit nem ért, az nem a jogalkalmazó hibája!
- A szakértő szakvéleményét világosan, tömören, pártatlanul készítette-e (információ elmélet).
- A jogalkalmazó informáltsága a szakértői módszerekről, logikai képzettsége, gyakorlottsága.

Információelmélet alapján

Maximális bizonytalanság, maximális entrópia

Optimális kérdezési stratégia

Információgyűjtés

Bizonytalanság mértéke nulla,

Entrópia: bizonytalanság mértéke

Információ: szerzett ismeretanyag

Információ elméleti alapok

- Shannon-féle feltételrendszer:
- Egy olyan **eseményrendszernek, melynek csupán egy kimenetele lehetséges** (*biztos esemény*), legyen a **bizonytalansága NULLA**.
- Olyan **összetett eseményrendszernek a bizonytalansága**, amely külön-külön ismert bizonytalanságú eseményrendszerekből áll, legyen **az összetevő eseményrendszerek bizonytalanságának összege**.
- A kettő vagy **több** (de **AZONOS VALÓSZÍNŰSÉGŰ**) kimenettel bíró **eseményrendszer bizonytalansága** legyen **nagyobb, mint a kevesebb kimenetelűé**.
- A **kisebb valószínűségű események információtartalma** legyen **nagyobb**. Azaz az információ legyen fordítottan arányos az esemény valószínűségével.

Információelmélet alapjai

- Az entrópia egysége a bit. 1 bit az entrópiája annak a véletlenszerű eseménynek, melynek pontosan kettő egymással azonos valószínűségű kimenetele lehetséges.
- A rendszer entrópia csökkenésének mértéke megegyezik a szerzett információ nagyságával.
- Az entrópia mérőszáma objektív jellemző érték, független a kísérletező személytől. A bizonytalanság értéke nem lehet nagyobb, mint egy, az eseményrendszer objektív tulajdonságaiból származó érték.
- Ha a lehetséges kimenetek valószínűsége nem egyforma, a kisebb valószínűségű kimenetel rendelkezik a nagyobb információ tartalommal.

Igazságügyi szakértés a bizalom jegyében

Hogyan hasznosítható a könyvvizsgáló tudása még jobban az igazságszolgáltatásban?

- A jogalkalmazó gyanakvása az „idegen „ tudományokkal szemben, a természetes bizalmatlanság.
- Mivel oldható fel ez a bizalmatlanság:
 - szaktudás, életszerűség, tapasztalat
 - ERKÖLCSES (szakértői tekintély)
 - világos és érthető előadásmód
 - jogalkalmazók szakértői módszerekkel megismertetése

Néhány gondolat

- A szakértői szféra problémái (szakterületek, díjazás, szabályozás...).
- Mindent tudunk, vagy semmit? Mi az igazság? A felhasznált és drága modellek, programok is legfeljebb megközelíthetik a folyamat leírását.
- Tények és a valóság. Determinisztikus modell és sztochasztikus valóság? (Porsche ütközési kísérletek, szerzői jog stb.).
- A mai világ és a szakértők, valamint az igazságszolgáltatás. A látvány helyettesítheti-e a valós világot, a történéseket?
- A szakértés a programok, vagy a szakértők csatája? Mikor helyettesítheti a program, becslés a valódi tapasztalatokat, vizsgálati tényeket?
- A tudomány eredményei fontosak, de a mi esetünkben be kell számítani, hogy kísérleti, alkalmazott tudományos területen dolgozunk (a gyártói szféra sokszor a kérdéseinket sem érti, ill. a feltett kérdésekre a gyártáskor nem kutatott terület kell válaszoljon).

Néhány gondolat

- Mi a megoldás? A madáchi (...ember küzdj és bízva bízzál!), vagy a spengleri (kiszolgáltatva a gépek és a civilizáció feltartóztathatatlan erejének és engedjük sodortatni magunkat? Beletörődve szolgáltatjuk ki magunkat a gépies gondolkodásnak?) következtetés?
- Szerintem a legfontosabb az, hogy az igazságszolgáltatás –és benne a szakértői tevékenység – a jelenlegi viszonyok között is találja meg a lehető legjobb megközelítést az igazságnak. Szakmailag ez a tényekkel, a valósággal alátámasztott szakértői véleményekkel és a következetesen logikus és józan jogalkalmazói logika felhasználásával érhető el. Ehhez szűk és nehéz, de gyönyörű út vezet, a tiszta tudomány és alkalmazás útja. Ne felejtsük el, hogy az igazi tudós és művész (esetünkben a *szakemberek*) a mai világban is szerény és szegény emberek, nem kapnak bőkezű támogatást, de az idő bizonyítja igazukat. A mai kor hangos prófétái is ugyanarra a sorsra jutnak, mint elődeik (László Károly tudomány és bolsevizmus, náciizmus, fasizmus...)

Tehát a tudománnyal- amely nem azonos a divatos tudománnyal- haladnunk kell, de az ennek megfelelő alázattal és szerénységgel,

mert

*Qoi proficit in litteris et deficit in moribus, plus
deficit, quam proficit*

Szent Ágoston

***Aki a tudományban előrehalad, de erkölcsében
hibázik,
többet árt, mint használ.***

Józan Paraszti ész

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy birkapásztor, aki éppen a nyáját terelgette egy kihalt út mellett, amikor egy vadonatúj Jeep Cherokee állt meg mellette. A sofőr, egy fiatalember, aki Brionisuit öltönyt, Cerutti cipőt, Ray-Ban napszemüveget és YSL nyakkendőt hordott, kiszállt és azt kérdezte a pásztortól:

-Ha kitalálom, hány birkája van, nekem adja az egyiket?

A pásztor ránézett a fiatalemberre, majd a birkáira és azt mondta:

- Rendben.

A fiatalember leállította az autót az út szélére, összekapcsolta notebookját a mobil telefonjával, behívta a NASA honlapját, GPS segítségével feltérképezte a Földet, megnyitott egy adatbázist és hatvan Excel táblázatot tele algoritmusokkal és képletekkel, aztán kinyomtattott egy 150 oldalas jelentést legújabb fejlesztésű mini nyomtatóján.

- Pontosán 1586 darab birkája van - jelentette ki.

- Valóban - mondta a pásztor, - elviheti a birkát.

A fiatalember fogta a birkát és betette a kocsí hátsó ülésére. A pásztor erre azt kérdezte:

- Ha kitalálom, mi a foglalkozása, visszaadja a birkámat?

- Miért ne? - válaszolt a fiatalember.

- Ön tanácsadó az Andersen Consulting-nál - jelentette ki a pásztor magabiztosan.

- Hihetetlen! Hogyan tudta ezt kitalálni ilyen könnyen és gyorsan? - kérdezte a férfi.

- Nagyon egyszerű - válaszolt a pásztor. - Először is, anélkül jött, hogy hívták volna. Másodszor, olyanért fizettetett velem, amit már amúgy is tudtam. Harmadszor, halvány elképzelése sincs, hogy én itt mit csinálok. És végül, nem a birkát, hanem a juhászkutyát tette az autójába.

Köszönöm a figyelmet!

2013.09.25.

Dr. Lovász Zoltán a Magyar Igazságügyi
Szakértői Kamara elnöke